

TELEGRAAF

door JAN COLIJN en CHARLES SANDERS

RIJSSEN, zaterdag 1 december 2007

VAN TOPRECHERCHEUR tot privé-speurder. Jan Paalman en Charl de Roy van Zuydewijn moesten na de Enschedese vuurwerkramp hun biezen pakken. Buitenspel gezet door de korpsleiding omdat zij het waagden kritiek te uiten op de wijze waarop de politie zich volledig richtte op André de Vries, de pas in hoger beroep vrijgesproken hoofdverdachte. „Hoe langer iemand in voorlopige hechtenis zit, hoe moeilijker het wordt voor politie en justitie hem te laten gaan. Ontlastend bewijs belandt niet bij de rechtbank, veroordeelden verdwijnen op ondeugdelijke dossiers achter de tralies.”

Afgedankte' vuurwerkramprechercheurs nu succesvolle privédetectives

LUIZEN IN POLITIE PELS

„Tallozen belanden op ondeugdelijke dossiers in de cel”

• Jan Paalman en Charl de Roy van Zuydewijn hebben een nieuw leven gevonden na een prachtige loopbaan bij de recherche. „Ook nu zoeken we naar de waarheid.”

Twee jaar zijn ze weg bij de politie Twente, maar hun onderzoek naar geruchtmakende affaires als de Deventer moordzaak en de Enschedese vuurwerkramp duurt onverminderd andere voor de advocaten van verdachten en veroordeelden. Geen grote ommezwaai, menen ze. „Bij de recherche wilden we de waarheid boven tafel, dat is ook nu ons streven. Uiteindelijk gaat het erom dat onschuldigen vrijuit gaan en dat daders achter de tralies verdwijnen.”

PD Recherche Advies heet hun in Rijssen gevestigde bedrijf, opgericht nadat zij gedwongen werden de politie Twente via de achterdeur te verlaten. Dat gebeurde toen Paalman en De Roy van Zuydewijn felle kritiek uitten op het onderzoek naar de Enschedese vuurwerkramp. De twee waren zich wild geschrokken toen André de Vries door de rechtbank Almelo tot vijftien jaar cel werd veroordeeld. Zij schreven dat het zogenaamde Tolteam uitblonk in 'tunnelvisie': De Vries moest en zou veroordeeld worden. Maar hun kritiek, op papier gezet en alleen bedoeld voor de kersverse korpschef Piet Deelman, belandde uiteindelijk bij de teamleiding, het openbaar ministerie, de advocaat-generaal en de magistraten van het gerechtshof Arnhem. Daarop moest het duo getuigen bij datzelfde hof. De Vries werd vervolgens vrijgesproken, mede door hun inzet

Zak geld

Jan Paalman, dertig jaar lang rechercheur bij regionale bijstandsteams: „Maar wij kregen het voornemen tot ontslag in de bus, er vielen woorden als 'ongeschikt' en 'onbekwaam', in strijd met onze beoordelingen. We hadden dingen gezegd die bij de bazen in het verkeerde keelgat waren geschoten.” Na Kamervragen werd het ontslag opeens 'eervol' en vertrok het duo met een zak geld. Daarop begonnen ze voor zichzelf.

Charl de Roy van Zuydewijn: „Politiebloed blijft altijd door je aderen stromen, maar we zijn gedumpt omdat mede dankzij ons een onterecht veroordeelde man later werd vrijgesproken. Stank voor dank en dat doet, twee jaar na dato, nog altijd pijn.”

Toch hebben ze de draad daarna snel weer opgepakt. Niet langer in dienst van de overheid, maar op eigen kracht. Zo werken ze bij tijd en wijle nog steeds aan de vuurwerkramp, volgens de twee ontstaan na een bedrijfsongeval waar een klusjesman mogelijk meer van weet. Het dossier van de Deventer moordzaak noemen ze „ondeugdelijk”. Jan Paalman: „Ernest Louwes is tot twaalf jaar voor de moord op de weduwe Jacqueline Wittenberg veroordeeld, maar duidelijk is dat het onderzoek in die zaak rammelt. Wij zeggen niet dat Louwes onschuldig is en dat klusjesman Michaël de J. de dader is. Vast staat echter wél dat er aspecten zijn die zowel tegen Louwes als tegen De J. spreken.”

Zijn partner – nu, maar ook vele lange jaren bij de politie – Charl de Roy van Zuydewijn: „Vijf dagen nadat het lichaam van mevrouw Wittenberg werd gevonden, wist de klusjesman niet waar hij op het moment van de moord was. Zes jaar later stond hem dat plotseling wel helder voor de geest. Heel vreemd. Net als het feit dat hij daderwetenschap had vóór het lijk was gevonden.”

Volgens de twee ex-rechercheurs gebeurt het vaker bij de politie dat zaken 'kloppend' worden gemaakt. Het dossier dient te worden afgerond en als een verdachte lang in beeld is, moet hij uiteindelijk hangen ook. Tunnelvisie bij politie en Justitie. En zeker niet alleen in het geval van de Enschedese vuurwerkramp en de Deventer moordzaak.

„Die kwestie is een grote blamage voor het openbaar ministerie”, zegt Paalman. „In feite wordt hun werk nu deels overgedaan door de Hoge Raad, ondanks een oriënterend onderzoek. Wij claimen niets, maar zeker is dat Ernest Louwes werd veroordeeld op een foutief dossier.”

Samen met De Roy van Zuydewijn werkte Paalman aan tal van grote rechercheonderzoeken. Bijvoorbeeld de geruchtmakende Alpenmoord, waarbij Netty Lipad door haar vriend van een berg in een ravijn werd geduwd. Jethro van der M. meende zo de riante levensverzekering in de wacht te kunnen slepen en had zelfs al een peperdure sportwagen bij de plaatselijke dealer uitgezocht. Totdat beide rechercheurs zich op de zaak wierpen, argwaan kregen en de werkelijke toedracht ontrafelden.

Andere voorbeelden van hun successen: het oplossen van de moord op twee Oostblokkers bij Het Rutbeek, een gruwelijke liquidatie waarbij oorlogsveteraan Gregor S. uit Georgië doordraaide en zijn landgenoten in een Twents natuurgebied afslachtte. S. waande zich terug op de killing fields van Tsjetsjenië en alle stoppen sloegen door.

• Hier, aan de rand van het Abbert Bos bij de Stoppeweg in Dronten, zou Henk H. ziekenhuisanalist Pim Overzier levend hebben begraven...

De gruwelijke moord op de alleenstaande Willemien Overesch (41) bracht in Overijssel veel opschudding teweeg; nadat het team, waarvan Paalman en De Roy van Zuydewijn deel uitmaakten, de daders had opgespoord bleken die slechts 13, 15 en 17 jaar oud te zijn.

Voor hun huidige werk doen de twee, zo zeggen zij, geen beroep op medewerking van voormalige collega's en vrienden. Ondanks dat de relatie met agenten en rechercheurs uit Twente uitstekend was en is. „Bij ons afscheidsfeest kwamen meer dan 200 politiemensen opdraven. Een deel van het geld dat ze voor ons inzamelden, hebben we aan nabestaanden van de vuurwerkramp gegeven. We spreken de mensen van het korps nog geregeld, maar uitsluitend privé. We willen hen niet wegens schending ambtsgeheim in de problemen brengen. Dus als we op zoek zijn naar, om een voorbeeld te noemen, de kentekenhouder van een voertuig, volgen we zo'n auto.”

Na een wat stroef begin loopt PD Recherche Advies inmiddels als een trein. Naast werk voor advocaten als mr. Geert-Jan Knoops en het TROS-tv-programma 'Opgelicht' doen Paalman en De Roy van Zuydewijn veel antecedentenonderzoek, screening die zij met het Oldenzaalse bedrijf Securica uitvoeren. „Dan lichten we bijvoorbeeld een hbo'er door die solliciteert naar een topbaan bij een financiële instelling. Heeft zo iemand schulden en is hij dus chantabel? Ook zijn er bedrijven die een verdachte werknemer op de korrel hebben vanwege mogelijke malversaties, bijvoorbeeld interne diefstal en ongeoorloofd ziekteverzuim. Vaak wil men daarmee niet naar de politie, negatieve publiciteit is dodelijk in het bedrijfsleven. Wij vergaren bewijsmateriaal om de oplichting hard te maken. Als het moet met camerabeelden of geluidsopnamen.”

En hoewel geld verdienen belangrijk is en de twee een commercieel bedrijf runnen, willen ze boven alles de waarheid boven tafel krijgen. Ook als een opdrachtgever – bijvoorbeeld een advocaat die zijn cliënt hoopte te ontlasten – liever andere antwoorden had gezien.

„Het lijkt wel of er bij politie en justitie geen weg terug meer is als een bepaalde verdachte lang in het vizier was”, meent Jan Paalman. „Men rechercheert dan niet langer naar de waarheid, maar naar een veroordeling. Als er een publicitair belangrijke zaak speelt met een ontkennende verdachte en weinig technisch bewijs is, gaan alle registers open. Schrapen en harken. Ontlastende zaken worden weggemoffeld, belastende juist opgeblazen.”

Rood sportbroekje

De Roy van Zuydewijn: „In het dossier van de Enschedese vuurwerkramp bevond zich een videoconfrontatie. Getuigen moesten André de Vries in maart 2001 zien te herkennen uit een rijtje verdachten. Allen droegen een rood sportbroekje, geleend van voetbalclub FC Twente. De figuranten en De Vries leken in de verste verte niet op het signalement dat de getuige had opgenomen. Het was een verschil als tussen de Duitse zanger Heino en Martin Luther King. De getuige was dan ook heel resoluut en zei dat de man die zij had gezien er zeker niet tussen stond. Dat is het kwalijke van de tunnelvisie bij onze politie. Eenmaal voor een bepaalde weg gekozen, is afwijken geen optie. Dan ben je immers je verdachte kwijt. En zeker wanneer zo'n verdachte al over een strafblad beschikt of eerder is voorgeleid bij dezelfde rechter-commissaris.”

Luizen in de pels van justitie en politie, waar ze ooit zelf furore maakten. Voor advocaten spitten ze metersdikke dossiers door: speurend naar blunders, begaan door rechercheurs die al te zeer focussen op bepaalde verdachten. Paalman: „Nee, we zien dit beslist niet als heulen met de vijand en vallen zeker niet oud-collega's in de rug aan. Feitelijk doen we hetzelfde als dertig jaar lang bij de recherche: speuren naar de waarheid.”

De Roy van Zuydewijn: „Er zou een onafhankelijk instituut moeten komen waar vonnissen kunnen worden getoetst. Dus niet zoals nu bij de Deventer moordzaak. Daar doet het OM een oriënterend onderzoek en concludeert dat er niets loos is. De slager die zijn eigen vlees keurt!”